

Mednarodna konferenca dela

PRIPOROČILO 209

Priporočilo o preprečevanju in zaščiti
pred biološkimi nevarnostmi v delovnem okolju,
ki ga je sprejela konferenca na svojem 113. zasedanju v
Ženevi, 13. junija 2025

¹ Verodostojno besedilo Priporočila št. 209 je v angleškem, francoskem in španskem jeziku dostopno na:
<https://wwwex.ilo.org/dyn/r/normlex/files/static/v126Y/authentic/R209-authentic.pdf>

PRIPOROČILO 209

Priporočilo o preprečevanju in zaščiti pred biološkimi nevarnostmi v delovnem okolju

Generalna konferenca Mednarodne organizacije dela,

ki jo je v Ženevi sklical Administrativni svet Mednarodnega urada za delo in se je 2. junija 2025 sestala na svojem 113. zasedanju,

po odločitvi pod 4. točko dnevnega reda zasedanja za sprejetje nekaterih predlogov za zaščito pred biološkimi nevarnostmi v delovnem okolju,

po odločitvi, da se ti predlogi oblikujejo kot priporočilo, ki dopolnjuje Konvencijo o bioloških nevarnostih v delovnem okolju, 2025,

sprejema 13. junija 2025 to priporočilo, ki se lahko imenuje Priporočilo o bioloških nevarnostih v delovnem okolju, 2025:

1. Določbe tega priporočila dopolnjujejo določbe Konvencije o bioloških nevarnostih v delovnem okolju, 2025, (»konvencija«) in naj se upoštevajo skupaj z njo.

I.

Opredelitev izrazov in področje uporabe

2. V zvezi z opredelitvijo izraza v točki (a) 1. člena konvencije biološke nevarnosti² vključujejo:
 - (a) patogene mikroorganizme ter z njimi povezane toksine in alergene, vključno z nekaterimi protozoji, bakterijami, glivami, oomiceti in algami;
 - (b) celice in celične kulture, vključno s primarnimi kulturami in nesmrtnimi celičnimi linijami, ki so lahko onesnažene z drugimi biološkimi nevarnostmi ali pomenijo notranja tveganja, kot so potencial za povzročanje tumorjev, toksini ali alergeni;
 - (c) endoparazite, in sicer protozoje in helmitne;
 - (d) necelične mikrobiološke enote, vključno z virusi, prioni in rekombinantnimi, gensko spremenjenimi ali sintetičnimi materiali DNA in RNA;
 - (e) dražila, alergene in toksine živalskega ali rastlinskega izvora, vključno z vsemi strupi ali alergeni, ki jih proizvajajo živali ali rastline, razen cvetnega prahu, ki lahko povzroči draženje, alergijske reakcije ali sistemsko toksičnost ob izpostavljenosti zaradi ugriza, pika ali drugega dogodka, ki povzroči sproščanje ali prisotnost teh snovi.
3. Škoda za zdravje ljudi, ki je posledica izpostavljenosti biološkim nevarnostim v delovnem okolju vključuje:
 - (a) nalezljive bolezni, kot so bruceloza, virusni hepatitis, virusna bolezen humane imunske pomanjkljivosti, tetanus, tuberkuloza, vranični prisad in leptospiroza, vključno s sekundarnimi učinki na zdravje zaradi akutne ali kronične okužbe, kot je bolezen jeter, ki jo je povzročil virusni hepatitis, in njihovimi posledicami;
 - (b) nenalezljive bolezni, kot so toksični ali vnetni sindromi, povezani z bakterijskimi ali glivičnimi alergeni ali toksini;
 - (c) smrt ali poškodbo ali bolezen, ki je posledica nezgode pri delu z izpostavljenostjo biološki nevarnosti v delovnem okolju.

² OPOMBA: Opredelitev bioloških nevarnosti ("*biological hazards*") v tem priporočilu, ki dopolnjuje določbe istoimenske konvencije, vsebinsko ustreza opredelitvi bioloških dejavnikov ("*biological agents*") v Direktivi Evropskega parlamenta in Sveta 2000/54/es z dne 18. septembra 2000 o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti biološkim dejavnikom pri delu (dostopno na: eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0054 ter v angleščini na: eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0054)

4. Zdravje ne pomeni le odsotnosti bolezni ali slabotnosti, temveč vključuje tudi fizične in duševne elemente, ki vplivajo na zdravje ter so neposredno povezani z varnostjo in zdravjem pri delu.
5. Načini prenosa, navedeni v točki (b) 1. člena konvencije, vključujejo:
 - (a) prenos po zraku, pri katerem biološke nevarnosti potujejo po zraku ali lebdi v njem;
 - (b) neposredni prenos, pri katerem živi organizmi, vključno z ljudmi in živalmi, pri neposrednem stiku prenašajo biološko nevarnost;
 - (c) posredni prenos, ki poteka prek vektorjev in drugih prenašalcev, kot so voda, hrana, organske snovi, telesne tekočine ali fomit.
6. Poti izpostavljenosti iz točke (b) 1. člena konvencije vključujejo vdihavanje, zaužitje, poškodbe kože in absorpcijo ali adsorpcijo skozi oči, kožo in sluznico. Te poti so običajno odvisne od lastnosti biološke nevarnosti in delovnega okolja.
7. V največjem mogočem obsegu naj se določbe konvencije in tega priporočila uporabljajo v vseh gospodarskih dejavnostih in za vse kategorije delavcev. Lahko se uvedejo potrebni in izvedljivi ukrepi, da se samozaposlenim osebam zagotovi zaščita, podobna tisti, ki jo zagotavljata konvencija in to priporočilo.

II.

Preventivni in zaščitni ukrepi

8. Članice naj sprejmejo ukrepe v skladu z notranjim pravom in prakso, zato da tisti, ki načrtujejo, proizvajajo, uvažajo, dobavljajo ali prenašajo biološke snovi, sredstva ali izdelke, ki jim bi bili delavci lahko izpostavljeni pri svojem delu:
 - (a) preverijo, kolikor je to razumno izvedljivo, da te snovi, agensi ali izdelki ne ogrožajo varnosti in zdravja tistih, ki jih pravilno uporabljajo;
 - (b) zagotovijo informacije o pravilni uporabi in nevarnih lastnostih teh snovi, agensov ali izdelkov, vključno z varnostnimi listi, če so ti na voljo, ter navodila za preprečevanje znanih tveganj;
 - (c) izvajajo študije in raziskave ali kako drugače spremljajo znanstveni in tehnični razvoj, kot je to potrebno za skladnost s točkama (a) in (b);
 - (d) upoštevajo Priporočila Združenih narodov za prevoz nevarnega blaga, Baselsko konvencijo o nadzoru prehoda nevarnih odpadkov preko meja in njihovega odstranjevanja, Kartagenski protokol o biološki varnosti h Konvenciji o biološki raznovrstnosti, Konvencijo o prepovedi izpopolnjevanja, proizvodnje in skladiščenja bakteriološkega (biološkega) in strupenega orožja ter o njegovem uničenju, mednarodnih zdravstvenih predpisov ali drugih ustreznih in veljavnih konvencij ali instrumentov.
9. Notranja ureditev in smernice iz prvega odstavka 7. člena konvencije naj:
 - (a) vsebujejo določbe o:
 - (i) izvajanju in rednem pregledovanju presoje glede tveganja;
 - (ii) preventivnih in zaščitnih ukrepov v skladu z vrstnim redom ukrepov;
 - (iii) higieni;
 - (iv) obveščanju in usposabljanju delavcev;
 - (v) posvetovanju z delavci in njihovimi predstavniki ter njihovi udeležbi v zadevah iz podtočk od (i) do (iv);
 - (b) obravnavajo po potrebi ukrepe za preprečevanje okužb in nadzor nad njimi, ukrepe za nadzor nad biološko varnostjo in zaščito, ki temeljijo na tveganju, kot so stopnje zadrževanja v laboratorijih, prezračevanje, nadzor nad vektorji, postopki

- dekontaminacije in dezinfekcije, ter postopke za ravnanje in odstranjevanje nevarnih odpadkov, ki temeljijo na tveganju;
- (c) upoštevajo negotovosti glede prisotnosti bioloških nevarnosti v živih organizmih, vektorjih ali drugih morebitnih prenašalcih;
 - (d) so zadovoljive in sorazmerne s stopnjo tveganja izpostavljenosti v posamezni dejavnosti ali poklicu ter z nevarnostjo in tveganjem, ki so ju opredelili in ocenili pristojni organi.
10. Dejavnosti in poklici iz podtočke (i) točke (c) drugega odstavka 7. člena konvencije, ki so vključeni v ocenjevanje tveganj, lahko obsegajo, vendar niso omejeni na:
- (a) zdravstvo;
 - (b) proizvodnjo hrane in delo v kmetijstvu, vključno z živinorejo, zelenjadarstvom in žitom;
 - (c) ravnanje z vodo in odpadki;
 - (d) čiščenje in vzdrževanje;
 - (e) človekoljubno delo;
 - (f) delo v laboratoriju;
 - (g) biotehnologijo in farmacijo;
 - (h) pogrebne storitve in delo v mrtvašnici;
 - (i) gradbeništvo;
 - (j) gozdarstvo;
 - (k) promet;
 - (l) poklice, ki so ključni za delovanje družbe in njeno blaginjo med izrednimi dogodki za javno zdravje ter so opredeljeni v oceni pristojnih organov glede bioloških tveganj.
11. Delavci iz podtočke (ii) točke (c) drugega odstavka 7. člena konvencije naj vključujejo:
- (a) nosečnice in doječe matere;
 - (b) mlade delavce;
 - (c) starejše delavce;
 - (d) delavce z invalidnostmi;
 - (e) delavce, ki so medicinsko dovzetni za okužbe ali alergije, vključno z imunokompromitiranimi osebami;
 - (f) delavce, ki potrebujejo zaščito zaradi svojega socialnega položaja in več oblik ranljivosti;
 - (g) delavce migrante.
12. Ukrepi za pripravljenost in odzivanje, kot so načrti in postopki, ki se sprejmejo v skladu s točko (d) drugega odstavka 7. člena konvencije, naj vključujejo:
- (a) pripravo ali posodobitev predpisov za obvladovanje nezgod in izrednih dogodkov;
 - (b) sisteme odkrivanja in zgodnjega opozarjanja;
 - (c) ukrepe, ki se sprejmejo v delovnem okolju ob izbruhu, epidemiji ali pandemiji, vključno s podporo delavcem in delodajalcem v primeru izolacije in karantene;
 - (d) mehanizme usklajevanja in izmenjave informacij z organi za javno zdravje;
 - (e) notranje in mednarodno sodelovanje pri raziskavah;
 - (f) zagotavljanje ustreznih človeških virov za nujne primere, vključno z zmogljivostmi ob povečanih potrebah in s prilagodljivostjo razporejanja virov;
 - (g) učinkovito delovanje zdravstvenih ustanov in ključnih storitev;
 - (h) materialno pripravljenost;
 - (i) sodelovanje med ustreznimi državnimi in mednarodnimi organi na področju javnega zdravja, ravnanja z vodo in odpadki, zdravstvene ekologije, medicine dela in veterine, inšpektorati za delo ter drugimi ustreznimi strokovnjaki in partnerji;
 - (j) sisteme kriznega odzivanja na področju javnega zdravja in komunikacijo v realnem času pri pridobivanju strokovnih nasvetov za pripravo na izbruhe in njihovo obvladovanje;
 - (k) usposabljanje izvajalcev storitev medicine dela o morebitnih bioloških nevarnostih, podprto s kliničnim ali laboratorijskim nadzorom.

13. Pri razvoju ureditve in smernic za upravljanje varnosti in zdravja pri delu v zvezi z biološkimi nevarnostmi v delovnem okolju naj članice ustrezno upoštevajo s tem povezane mednarodno dogovorjene tehnične in praktične smernice Mednarodne organizacije dela in drugih pristojnih organizacij ter spodbujajo pristop systemskega upravljanja varnosti in zdravja pri delu, kot je navedeno v Smernicah za sisteme upravljanja varnosti in zdravja pri delu (ILO–OSH 2001).
14. Članice lahko razmislijo o različnih pristopih za določitev ustreznih in sorazmernih ukrepov za nadzor nad tveganjem, ki lahko vključujejo predpise, politike ali smernice za delo, povezano z nekaterimi vrstami bioloških nevarnosti, ter razvrstitev bioloških nevarnosti v skupine tveganj ali nevarnosti na podlagi njihovih lastnosti in epidemioloških profilov.
15. Ob upoštevanju, da številne biološke nevarnosti pomenijo čezmejna tveganja, naj članice spodbujajo nacionalne in večnacionalne delodajalce, da zagotovijo ustrezne razmere za varnost in zdravje pri delu ter prispevajo h kulturi preventive za odpravo nevarnosti ali zmanjšanje teh tveganj.

III.

Socialna in zaposlitvena varnost

16. Pri uporabi 12. člena konvencije naj članice, kadar je to primerno, pravilno upoštevajo Konvencijo o minimalnih normah socialne varnosti, 1952 (št. 102), Konvencijo o dajatvah za nesreče pri delu in poklicne bolezni, 1964 [Priloga I spremenjena leta 1980] (št. 121), Priporočilo o dajatvah za nesreče pri delu in poklicne bolezni, 1964 (št. 121), Priporočilo o seznamu poklicnih bolezni, 2002 (št. 194), druge ustrezne instrumente ter njihove poznejše spremembe in revizije.
17. Članice naj si v skladu z notranjimi okoliščinami prizadevajo zagotoviti dostop do osnovnega dohodka in ukrepe za nemoteno poslovanje med izolacijo ali karanteno.
18. Članice naj si prizadevajo zagotoviti, kadar je to primerno, zaščito pred odpuščanjem, če morajo biti delavci odsotni z dela zaradi spoštovanja ukrepov spremljanja, omejitev potovanj, odrejene karantene ali izolacije ali zaradi s tem povezane preventivne obravnave ali zdravljenja.

IV.

Skladnost z zakoni in drugimi predpisi

19. Sistem inšpekcijskega nadzora iz 13. člena konvencije naj temelji na določbah Konvencije o inšpekciji dela v industriji in trgovini, 1947 (št. 81), in Konvencije o inšpekciji dela v kmetijstvu, 1969 (št. 129), brez poseganja v iz njih izhajajoče obveznosti članic, ki so te instrumente ratificirale.

V.

Dolžnosti in odgovornosti delodajalcev

20. Pri izvajanju preventivnih in zaščitnih ukrepov, za katere so odgovorni v skladu s 15. členom konvencije, naj delodajalci pravilno upoštevajo ustrezne instrumente, kodekse ravnanja in smernice, vključno s Priporočilom o varnosti in zdravju pri delu, 1981 (št. 164),

Priporočilom o spodbujanju varnosti in zdravja pri delu, 2006 (št. 197), Smernicami za sisteme upravljanja varnosti in zdravja pri delu (ILO–OSH 2001), Tehničnimi smernicami o bioloških nevarnostih v delovnem okolju ter drugimi ustreznimi poznejšimi smernicami, ki jih je sprejela Mednarodna organizacija dela.

21. Pri izvajanju vrstnega reda ukrepov iz točke (b) 16. člena konvencije naj delodajalci upoštevajo Tehnične smernice o bioloških nevarnostih v delovnem okolju ter druge ustrezne poznejše smernice, ki jih je sprejela Mednarodna organizacija dela.
22. Načrti in postopki za pripravljenost in odzivanje iz 18. člena konvencije naj vključujejo:
 - (a) pripravo ali posodobitev politik in smernic obvladovanja izrednih dogodkov na delovnem mestu, ki so povezani z biološkimi nevarnostmi, pri čemer upoštevajo mogoče vplive na javno zdravje;
 - (b) zagotavljanje ustreznih in zadovoljivih preventivnih ukrepov v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso ter na podlagi presoje glede tveganj, ki lahko vključujejo za delavce brezplačno in prostovoljno cepljenje, imunizacijo, kemoprofilakso in testiranje.

VI.

Učinek na prejšnje priporočilo

23. To priporočilo nadomešča Priporočilo o preprečevanju vraničnega prisada, 1919 (št. 3).

Zgornje besedilo je verodostojno besedilo priporočila, ki ga je pravilno sprejela Generalna konferenca Mednarodne organizacije dela na svojem 113. zasedanju, ki je bilo v Ženevi in se je končalo 13. junija 2025.

V POTRDITEV TEGA sva to podpisala 13. junija 2025:

predsednik konference

EDGAR MOYO

generalni direktor Mednarodnega urada za delo

GILBERT F. HOUNGBO